

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

:: Telefon štev. 216. ::

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrsko „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: Posojilnicam v ravnanje. Skrb za zadružništvo na Bulgarskem in Srbskem. Praktični živinorejski tečaji. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Razglasi. Bilance.

Posojilnicam v ravnanje.

V sedanjih resnih časih, ko zunanji politični položaj še ni zadosti pojasnjen in se ne ve, kaj bo prinesla bližnja bodočnost, se bodo pričele med ljudstvom širiti vsakovrstne vznemirjajoče govorice. Vlagatelj se bo polastil strah, da bo nastala vojna in da bodo prišli v nevarnost njihovi prihranki, naloženi po posojilnicah, hranilnicah in bankah. To bojazen podpira v veliki meri časopisje, ki se — z malimi hvalevrednimi izjemami — kar kosa med seboj, kako bi se sedanji položaj naslikal še bolj črno. Osobito je tu omeniti nad vse hujskajočo pisavo nemškega, zlasti dunajskega časopisja, ki v pretiravanju in hujskanju ne pozna nobene meje. Med njimi je dobiti celo liste, ki stoje vladi jako blizu in dobivajo od nje iz dispozičjskega zaklada visoke podpore.

Ako bi ta zbežnost trajala dalje časa, mogle bi nekatere posojilnice priti v kritičen položaj.

Upoštevati je tudi možnost, da bi vlagatelji dvignjeni denar kasneje ne naložili zopet v posojilnicah, ampak drugod, vsled česar bi bilo naše posojilništvo znatno oškodovano.

Zato je treba pravočasno in z vsemi silami delati na to, da se preteča nevarnost po možnosti prepreči.

Pred vsem je treba posojilnice opozarjati na odpovedne roke, katerih se je strogo držati. Za slučaj, da bi kje kakšna posojilnica odpovednih rokov še ne imela določenih, naj jih načelstvo takoj sklene, pravilno podpiše in takoj objavi, kakor predpisujejo pravila — navadno se nabijejo v uradni sobi. One posojilnice, ki imajo sicer odpovedne roke že vpeljane, a so morda za današnje razmere prekratki, naj jih pa zvišajo.

Poslovanje s strankami naj se vrši samo ob predpisanih uradnih dnevih in sicer le ob določenih uradnih urah. Izven uradnih ur naj se zlasti ne sprejemajo odpovedi hranilnih vlog.

Gledalo naj bi se tudi, da se ljudstvo pomiri s primernim poukom. Nekateri si ne bodo morda dali nič dopovedati, pri drugih pa bo pametna beseda gotovo nekaj zalegla. Naj se ljudem pove, da se država nikdar ne sme dotakniti zasebnega premoženja svojih podanikov. Če potrebuje denar, ga mora najeti ali pa zvišati davke, krasti pa tudi državi ni dovoljeno. Nobena država tudi v največji de-

narni stiski ne more kar tako meni nič tebi nič pobrati denar zasebnikom. Turčija gotovo ne more veljati za vzorno državo in vendar ni storila v največji potrebi tega, česar se nekateri ljudje boje o naši državi. Italija, Rusija, Japonska, Anglija, Španija in Zjedinjene države v Ameriki so imele ne dolgo tega hude vojske, potrebovale so torej mnogo denarja — a tega so si morale izposoditi in ga niso jemale svojim podanikom. — Sicer bi pa bilo državi s tistim denarjem, kar bi ga dobila pri posojilnicah, bore malo pomagano. Ob vojnem času potrebuje država milijarde in teh ne bi dobila, če preišče vse posojilnice, kar jih je v naši državi; kajti posojilnice ne morejo pustiti, da bi vloge ležale neporabljene v blagajni, ampak jih morajo razposoditi, oziroma naložili pri drugih zavodih, da tako nekaj zaslužijo in da morejo plačevati obresti vlagateljem.

Istotako je treba ljudem pojasniti, da je denar doma izpostavljen mnogim nevarnostim: tatvini, ognju itd., ne glede na to, da vlagatelj po nepotrebem izgube na obrestih.

Sicer pa se more z gotovostjo trditi, da do vojske ne bo prišlo. Res, da se velike države gledajo nezaupno, ali od groženj in rožljanja z orožjem pa do vojne je precej velik korak. Velesile se dobro zavedajo, da bi mogle v vojski malo dobiti, nasprotno pa bi v vsakem slučaju velikansko izgubile. Ves današnji gospodarski položaj je tak, da bi se z vojsko uničilo ogromno narodnega premoženja; tega se pa boji vsaka država in tudi največja velesila na svetu — mednarodni kapitalizem.

Dasi je upati, da se sedanji zamotani položaj kmalu razjasni in da se bo potem v kratkem poleglo tudi razburjenje in vznemirjenje vlagajočega občinstva, vendar je treba, da se posojilnice takoj zavarujejo proti morebitnemu prevelikemu dviganju denarja. S tem bodo koristile sebi, koristile pa tudi vlagateljem.

Skrb za zadružništvo na Bulgarskem in Srbskem.

Zdaj, ko je zmagoslavno orožje oprostilo naše brate izpod turškega jarma, je gotovo zelo zanimivo, če se ozremo, kako sta bulgarska in srbska država skrbeli za poljedelsko zadružništvo. Kmečko ljudstvo je v obeh državah poglavitni del ljudstva. Morda smemo tudi zavolj tega povdarjati ozko zvezo naše domovine ž njima. Svet se doslej ni mnogo brigal za obe državi, najmanj pa seveda za njun kmetijski stan. Po praviči pa lahko trdimo, da bi bila sodba evropske javnosti precej drugačna o tamošnjem ljudstvu, ko bi bila podučena, kako silno se je državna oblast brigala za povzdigo kmečkega stanu v obeh državah in koliko čudovitih uspehov se je doseglo zlasti na zadružnem polju. Naša Zadružna zveza je v prijateljskih razmerah z zadružnimi organizacijami obeh imenovanih bratskih držav. Srbski in bulgarski zadružni veščaki so že večkrat obiskali našo Zvezo in poedine naše zadruge in v njihovih glasilih, ki jih dobiva Zveza v zameno za „Narodni Gospodar“, se večkrat pohvalno omenja naše delovanje. Upamo, da se ta zveza v novih razmerah le še bolj utrdi.

V nastopnih člankih hočemo pojasniti razvoj in uspehe bulgarskega in srbskega zadružništva. V ta namen hočemo prav posebno pokazati, kako se je državna oblast v tem oziru kazala prijazno zadružnemu gibanju in kako krepko in smotreno je podpirala poljedelsko zadružništvo. Prav lahko bi se šla Avstrija učiti med naše brate. Mi, ki smo precej let izkušali namesto podpore zaviranje, nagajanje in preganjanje, ki smo bili pri svojem težkem delu navezani samo na svojo pomoč, tembolj v živo čutimo, kaj pomenja dobrohotno zakonodajstvo in razumna, kmečkemu stanu prijazna uprava na zadružnem polju. Kaj bi se dalo narediti iz našega avstrijskega slovanskega juga, ko bi se pri nas le deloma država zavedala toliko svojih dolžnosti, kakor

sta se jih mala Bulgarija in Srbija. Morda bo zdaj vsled silovitih izprememb na balkanskem polotoku v našo državno politiko privedel nov veter. Pri nas je nemogoče pripraviti državo do tega, da bi skrbela za potrebni kredit našemu zadružništvu. V Bulgariji in Srbiji je pa to glavno vprašanje srečno rešeno. Ne kaže nam pa že zdaj vsega povedati, saj se bo to videlo iz naše razprave.

I. Bulgarsko zadružništvo.

Bulgarska zemljedelska banka.

Bulgarsko zadružništvo je do konca l. 1910 vodila, nadzirala in preskrbovala s potrebnim denarjem Zemljedelska banka. Ta zavod ima svoje začetke še v turški dobi. Znani prvoboritelj za ustavno življenje na Turškem, Midhat paša, je ob času, ko je bil valij donavski pokrajini, začel misliti na to, kako bi povzdignil kmetski stan. Najprej je skušal izboljšati gospodarstvo na državnih zemljiščih. En del teh dohodkov je naložil v posebnem zakladu, ki ga je imenoval „poljedelsko blagajno“. Iz te blagajne je dajal posojila kmečkemu ljudstvu. Vanjo je sprejemal vloge, ki jih je blagajna obrestovala. Iz nje je tudi zajemal denarna sredstva za razne ustanove, ki so imela služiti razvoju umnega poljedelstva. Že v dveh letih 1864-1866 je spoznal, da je njegova misel zdrava in je po svojih izkušnjah izdelal posebne načrte, kako naj se za celo turško državo ustanove posebni zavodi. Sultan je res izdal tak zakon in marsikje so poljedelske blagajne prav dobro delovale. Pokazalo se pa je na splošno to, kar vidimo tudi iz zadnjih dogodkov, da je bila turška uprava tudi glede na poljedelske blagajne zelo slaba. V Carigradu so izprevideli, da se ne more uprava teh blagajn puščati posameznim pokrajinskim uradnikom. Zato so izdali 15. avgusta 1883. zakon, po katerem so osnovali za celo turško državo en zavod pod imenom otomanska poljedelska banka, ki naj bi služila poljedelskemu kreditu. Ta živi do danes.

Da se vrnemo mimogrede na Bulgarijo, omenjamo, da je bil denar, naložen v Midha-

tovi poljedelski blagajni, potem ko se je sedanja Bulgarija osvobodila od turškega gospodarstva, prešel v bulgarsko državno last. Vlada je ta denar porabila v ta namen, da je osnovala denarni zavod pod imenom „Bulgarska zemljedelska banka“. Pribijmo: turški paša je imel toliko smisla za bulgarsko ljudstvo, da je iz državnih sredstev poskrbel za ustanovitev kmečkega kreditnega zavoda in njegovemu delu se je posrečilo, da je našla svobodna Bulgarija že precejšno vsoto v ta namen na razpolago. Seveda moramo pristaviti, da je bil Midhat paša samo eden in da žalibog turška država ni bila v stanu nadaljevati in zvrševati namenov, ki jim je Midhat paša odkril pot.

Otomanska poljedelska banka.

Osrednji turški poljedelski kreditni zavod je tako-le osnovan. Vodi ga en glavni direktor, en direktor in upravni svet. Nadzirata ga minister trgovine in javnih del. Podružnic ima zdaj 62, krajevnih blagajn, prav za prav le agencij, pa 390. Upravni svet sestoji iz devet oseb: glavni direktor, direktor, en član državnega sveta, en zastopnik trgoveškega ministrstva, en zastopnik ministrstva javnih del, eden od poljedelskega ministrstva in dva od trgoveške in poljedelske kamore v Carigradu in še en vladni zastopnik. Podružnice po pokrajinah imajo podobne upravne svete. Bančni obratni kapital se sestavlja:

- 1.) iz kreditov nekdanjih zemljedelskih blagajn;
- 2.) iz vsot, ki so se dajale iz državnih sredstev do leta 1303 turškega štetja t. j. do l. 1889;
- 3.) enajsti del državne desetine od l. 1889;
- 4.) dobiček od obresti, ki jih banka dobiva.

Za leto 1906 do 1907 imamo od banke tele številke: od bivših poljedelskih blagajn je imela banka 1,583.778 grošov; enajstina je donesla 132,024.679 grošov. Določeno je po zakonu, da daje država imenovano enajstino le toliko časa, dokler kapital ne doseže

10 milijonov turških lir. Pripomniti moramo, da plačujejo turški podaniki 10% vseh svojih dohodkov v državno blagajno in poleg tega še 1% takozvanih pribavnih stroškov. Ta odstotek je po zakonu l. 1883 določen za financiranje poljedelske banke. Zdaj je razvidno, kaj pomenja od nas navedena enajstina državne desetine. Banka posoja po 6%, poleg tega jemlje še 1% za upravne stroške. Do zadnjega časa so znašale zakonito dovoljene obresti 9%. Splošno se pa na Turškem ni dobil kredit pod 12%. Iz tega se vidi, da daje banka primeroma zelo po ceni. Kdor ima kaj denarja, ga je na Turškem lahko naložil za 10 do 14%. Zato se ni čuditi, da se vloge v otomanski banki, ki se obrestujejo samo po 4%, ne množe. Leta 1908 jih je bilo za 1,333.557 grošov.

Posojila daje otomanska banka od treh mesecev do enega leta in od enega leta do pet let. Prosilci se morajo izkazati, da bodo posojilo rabili samo za poljedelske namene in poleg tega morajo dati primerno hipotечно jamstvo.

Po izlamskem pravu se deli zemljišče v tele vrste:

1.) državno zemljišče erazi-i-mirie. To zemljišče se daje najemnikom, ki morajo plačevati letno najemuino. Najemnik more z uradnim privoljenjem dati zemljišče tudi v podnajem. Če najemnik tri leta zadostno ne obdela zemlje, ima država pravo, da mu zemljišče odpove in ga da drugemu v najem. En del državnih zemljišč se daje dobrodelnim podjetjem. Ta del se imenuje tahsisat.

2.) Vakufska zemljišča, ki je imenujejo mjukataal, pripadajo turškim verskim namenom; dajejo se v najem za neomejeno dobo proti enkratnemu plačilu dotične svote.

3.) Mjulk se imenujejo zemljišča, ki spadajo nemuslimanom v last. Ta zemljišča se lahko svobodno prodajajo, darujejo in hipotecirajo. Ravno tako se tudi lahko svobodno hipotecirajo mjukataali.

V Avstriji nam država ni dala nobene poljedelske banke. Pravila za Zadružno banko, ki jih je vložila Zadružna zveza v Ljubljani v smislu naših sklepov, leže že leta nerešena na Dunaju in potemtakem niti z lastnimi silami ne smemo in ne moremo, kar bi radi. Centralen denarni zavod v pomoč zadružništvu ne more nikamor. Pred petimi leti ga niso marali Poljaki in Čehi, zdaj mu nasprotujejo tudi Nemci. Dotična predloga čaka prvega branja, da se potem pokoplje v vladnem sporazumu... Škoda, da ni v Avstriji vsaj nekaj časa vodil poljedelskega ministrstva Turek Midhat paša.

Bulgarsko zadružništvo do konca l. 1910.

Zadružno misel na Bulgarskem je prvi sprožil Štefan Kostov, tajnik Sv. Sinoda. Leta 1880 je izdal knjigo z naslovom „Sdružestvata v Evropa“, v kateri je opisal, kako se zadružništvo razvija po raznih državah. Bulgarija je imela takrat 13 raznih delniških, trgovskih in obrtnih društev; zadruga seveda nobene. Prva kreditna zadruga se je osnovala 11. junija 1890 pod uplivom omenjene knjige v Mirkovskem, v pirdopskem okraju. Ta zadruga je ustanovljena na neomejeno zavezo in se je pečala tudi z nakupovanjem kmetijskega orodja za svoje člane. Drugo zadrugo so ustanovili po rajfajzenskem sestavu v Ljubenomahlenskem l. 1898 pod naslovom „Zemledelska zajemateljstva kasa“ (kmečka posojilnica), ki dosedaj dobro deluje.

Do začetka l. 1904 je pognalo na združnem polju v Bulgariji 24 redno poslujočih posojilnic. Tega leta se je pa po prizadevanju vlade in po požrtvovalnem delovanju upravitelja zemljedelske banke Asena Ivanova ustanovil dne 26. junija pri imenovani banki poseben zadružni oddelek in od tega časa je banka ustanavljala, vodila, nadzirala in z denarjem preskrbovala vse bulgarsko zadružništvo. Negovala je pred vsem rajfajznovke. Delovala je kot zadružna zveza. Kako se je zadružništvo pod njenim vplivom razvijalo, naj pokažejo tele številke:

l. 1905	zadrag	91 članov	5458 promet	923468·23 levov*
" 1906	"	147 "	11224 "	2560939·53 "
" 1907	"	238 "	19422 "	5587634 12 "
" 1908	"	348 "	28744 "	8471463 61 "
" 1909	"	492 "	35289 "	10984515·29 "
" 1910	"	564 "	39561 "	13873095·21 "

Leta 1905 je ustanovila banka poseben red za revizijo. Razdelila je vso Bulgarijo na okrožja in za vsako okrožje je postavila enega ali po dva revizorja, ki so morali biti v vednem stiku z zadrugami. Revizorjeva naloga ni bila samo pregledati delovanje in pokazati vse napake, marveč revizor je moral v svojem okrožju proučiti gospodarske razmere in napraviti načrt, kako bi se te razmere potom zadruženstva dale izboljšati. Pri obstoječih zadrukah je moral revizor načelstvu biti na razpolago s svetom in dejansko pomočjo. Kjer se je pokazala potreba, je bila njegova dolžnost preskrbeti, da se je ustanovila nova zadruka. V knjigi „Desetgodišnina na kooperativnite združavanja v Bulgarija“, ki jo je l. 1911 imenovana banka izdala v Sofiji, imamo od 17. do 72. strani poročila 15ih revizorjev. Umljivo je že iz števila revizorjev, da je bilo mogoče zvrševati to težko nalogo, ker je na posameznega revizorja prišlo še manj nego 40 zadrug.

Poročila so zelo zanimiva. Najprej se opisujejo gospodarske razmere dotičnega okrožja: s čim se ljudje žive in kako obdelujejo zemljo. Natančno se vpišejo vsa prometna sredstva, železnice, ceste, pošte, brzovjavne postaje v okrožju. Nekateri revizorji podajajo tudi natančno statistične izkaze, koliko meri zemljišče v okrožju in kako je obdelano. V nekaterih poročilih imamo natančno statistiko vseh poljedelskih strojev, ki se rabijo v dotičnem okrožju. Poročilo potem opisuje posamezne zadruge in pojasnjuje njihovo delovanje in njihov pomen.

Da je banka mogla dobiti potrebnih revizorjev, zato je vpeljala 14dnevne tečaje, na katerih so se poučevali v vseh stvareh, ki se tičejo njihovega posla. O razvoju zadruženstva je prinašal poročila poseben mesečnik,

ki ga je izdala banka. L. 1906 so se uvedli izpiti pri banki, katere je moral dovršiti vsak, kdor je hotel biti nastavljen za revizorja. Po pravici pravi banka v imenovani knjigi, da so bili njeni revizorji ne učitelji, marveč pravi apostoli zadruženstva na Bulgarskem. Za vzgojo načelstev in nadzorništev so imeli revizorji jako pogoste podučne večdnevne tečaje. L. 1909 in 1910 je bilo takih tečajev 110. Udeleževalo se jih je 2709 oseb. Kakor drugod po svetu, so tudi v Bulgariji duhovniki in učitelji na čelu zadruženemu gibanju po posameznih krajih.

Povedali smo že, da je banka dajala zadrugam potrebne kredite pod temi pogoji. Zadruka, ki je hotela kredita od banke, se je morala podvreči bančni kontroli; imeti je morala najmanj 20 članov; posojila svojim članom ni smela dajati za več nego za 2% dražje, nego je ona dobivala denar od banke. Zadrugam z omejeno zavezo je dajala posojila na 6 mesecev in sicer kvečjemu v dvakratnem znesku njihovega lastnega kapitala. Posojilnicam z neomejeno zavezo je pa dajala kvečjemu do 50% dejanske vrednosti vsega premoženja posamne zadruge, vendar tako, da ni smelo priti na enega člana več nego 500 levov. Pripomniti pa moramo, da na splošno banka ni velikokrat prišla s svojimi posojili do te višine. Njena posojila znašajo povprek 9·91% vrednosti posestev zadruženih članov. Dne 31. decembra 1910 je imela poljedelska banka svojega denarja posojenega tako-le:

576 kredit. zadrugam	11,735.400 levov
3 mlekar. "	19.000 "
3 kmetij. "	45.000 "
1 vinarsk. društvu	25.000 "
2 ljudsk. bankama	27.000 "

Skupaj 585 zadrugam . . . 11,851.400 levov
Posojila je dajala banka po 6½%.

Banka se je zelo trudila, da bi dvignila varčevanje med ljudstvom. V ta namen je zahtevala, da vsaka zadruka od svojih članov pobira članske vloge po en lev mesečno. Te vloge mora plačevati vsak član 10 let. Obre-

* 1 lev = 1 frank = 0·95 kron.

stujejo se večinoma po 6%. Koncem l. 1910 je bilo teh članskih vlog 1,359.451·99 levov. Druge vloge so se delile v 2 dela. Prvi del obsega hranilne vloge, ki se lahko vsak čas dvignejo. Vlagatelj te vrste je bilo 6155, ki so vložili do konca l. 977.823·78 levov. Obrestovale so se po 4 do 6%. Druge vrste hranilnih vlog so take, ki se smejo dvigniti samo po določenem času, po enem, po treh in po petih letih. Obrestna mera zanje je 5—6%. Teh vlog je bilo koncem l. 1910 2,176.685·32 levov od 7274 vlagateljev. Ni nam treba praviti, da se vloge sprejemajo tudi od nečlanov. Po posredovanju banke se je uvedlo tudi varčevanje za šolarje in otroke. Rezervni zaklad pri bulgarskih zadrugah se deli v splošni, ki se ne sme načeti in v razpoložljivi, ki se sme porabiti samo za splošne koristne stvari.

Zelo zanimivo je to, da je imela banka o premoženju zadružnih članov popolnoma točne zapiske, ki jih tudi v svoji imenovani knjigi po posameznih zadrugah natančno razvrščene priobčuje.

Štatistika zadružnega oddelka zemljedelske banke je naravnost uzorna. Zlasti je zanimivo kako natančno ima izkazano, za kaj in na kakšni podlagi so se dajala posojila zadružnikom in zadrugam. Povedano je n. pr. koliko posojil se je dalo za izplačilo dolgov, za nakup zemljišč, za stavbe, za nakup živine, za nakup hrane, za setev, za stroje in orodja, za svatbe in za pogrebe. Iz teh poročil se vidi, kako skrbno se je vodilo zadružno delo v korist bulgarskemu kmetu. Zlasti je pa zanimivo, kako uspešno so delovala zadružna razsodišča, ki niso samo v zadružnih stvareh, marveč tudi v drugih pravnih sporih razsojevala. Tako se je izvršilo 258 prepisov in tožb. Iz vsega je razvidno, da je poljedelska banka sijajno izvršila svojo nalogo. L. 1910 se je pa po zadružnem zakonu ustanovila za zadružništvo posebna pod državnim nadzorstvom stoječa banka z imenom „Bulgarska centralna kooperativna banka“. O nji izpregovorimo v prihodnjem poglavju.

Osrednja zadružna banka.

Dne 17. decembra 1910 se je z vladarjevim ukazom uveljavil zakon, ki ustanavlja osrednjo zadružno banko, katera je odslej središče vsega bulgarskega zadružnega gibanja. Da spoznamo to banko, moramo tudi ogledati vzor, po katerem je ustanovljena. Bulgari so vzeli za vzgled ogrsko deželno osrednjo kreditno zadrugo „Orszagos Közpenti Hitaszövetkezet“ v Budapešti. Ta blagajna je osnovana na podlagi ogrskega zakona l. 1898 in izvršuje posle zadružne zveze s tem, da kot osrednja blagajna izravnava denarni promet in da obenem nadzira in revidira poljedelske in obrtne kreditne zadruge, poljedelsko skladiščne zadruge in obrtne produktivne in domače obrtne zadruge. Po poročilu sredi l. 1912 ima 2336 zadrug, med katerimi jih je 2120 poljedelskega, druge pa obrtnega značaja. Za potrebni kredit zadrugam skrbi na vso moč. L. 1899 je imela osrednja zadruga posojenih posameznim zadrugam 11,910.000 K, koncem l. 1911 pa že 88,956.712 K. Denar dobiva tako:

1.) Kot temeljni kapital od ustanoviteljev in od zadrug. Koncem l. 1911 je bilo tega kapitala 4,334.000 od ustanoviteljev, 2,238.000 pa od zadrug. Med ustanovitelji je v prvi vrsti ogrska država, ki je dala iz državnih sredstev velik del ustanovnega kapitala. Poleg države so se udeležile tudi razne druge javne korporacije, pokrajinski zastopi in nekatera mesta.

2.) Hranilne vloge, ki jih sprejema centralna blagajna od vsakega. Tudi v tem oziru gre država osrednji zadrugi na roko. Finančni minister ima med hranilnimi vlogami znatne svote državnega premoženja naloženega. Koncem leta 1911 so znašale hranilne vloge 32,384.852 K. Med njimi so tudi vloge, ki jih dobiva blagajna na tekočem računu od zadrug.

3.) Menice, ki jih eskomptira Avstro-ogrsko banka. Take menice podpišeta zadruga, ki potrebuje denar in osrednja blagajna. Redno ima ogrsko zadružništvo po ti poti od Avstro-

ogrske banke krog 10 milijonov kron na razpolago. Iz tega je pač razvidno, kako pravična je zahteva, ki so jo z vso odločnostjo povdarjali zlasti naši poslanci v državni zbornici, ko je šlo za to, da se privilegij Avstro-ogrske banke podaljša, namreč zahteva, da mora Avstro-ogrska banka vsaj v toliki meri podpirati avstrijsko združništvo, kakor podpira ogrsko. Izkušnje, katere je imela naša Zadruga zveza z Avstro-ogrsko banko so take, da opravičujejo trditev, da pri Avstro-ogrski banki merijo z dvojno mero: za Ogrce vse, kar jim treba, za naše združništvo domala nič. Upamo, da naši poslanci ne bodo pozabili obračunati ob prvi ugodni priliki s tem čudnim in krivičnim postopanjem.

4.) Osrednja zadruga sme izdajati tudi javnoveljavne zadolžnice, ki se prodajajo na denarnem trgu. Izplačujejo se po žrebanju. Zakon daje blagajni tolike ugodnosti, da bi smela n. pr. letos na podlagi svojega lastnega premoženja in na podlagi zadolžnic pri posameznih zadrugah izdati obligacij za 49 milijonov kron. V varstvo teh obligacij se nabira poseben rezervni zaklad, ki znaša koncem l. 1911 4,970.000 K. Obligacij je izdala centralna kreditna zadruga za 35,315.400 K in sicer 19,600.000 po $4\frac{1}{2}\%$, 15,700.000 po $4\frac{1}{4}\%$ in 15.400 po 5% .

Osrednja zadruga revidira povprek vsako zadrugo po dvakrat na leto. L. 1910 so samo revizije stale 340.000 K. Pod vplivom te zadruge se je ogrsko združništvo zelo razvilo. L. 1911 je imelo 640.159 članov. Njihovi deleži so znašali 60,654.355 K. Od njih je bilo vplačanih 38,695.400 K. Vloge pri vseh zadrugah so znašale 106,739.350 K, rezervni zakladi pa 9,813.630 K.

Osrednja zadruga skrbi tudi, da se razkosavanje velikih zemljišč godi malemu in srednjemu kmetu v prid. Leta 1911 se je po ti poti 7137 ha. veleposestva razdelilo med 1193 malih kmetov. Centralna zadruga ne išče pri tem nobenega dobička; česar sama

ne zmore, poskrbi, da izvede z njenim sodelovanjem kak drugi večji denarni zavod.

Ta ogrska osrednja zadruga, kateri seveda v Avstriji ne moremo pokazati nobene primere, je kakor smo že rekli, služila za vzor ustanovitve bulgarske centralne zadrugaške banke. Osnovana je tako-le: Ustanovni kapital je določen na 5 milijonov levov, in sicer sta po zakonu zavezani vplačati narodna in poljedelska banka vsaka polovico. Ta osnovni kapital se jima obrestuje k večjemu po 4% , če to dopušča čisti dobiček. Zadruga, ki hočejo kredita, morajo postati redne članice. Vsaka članica mora vzeti najmanj 1 delež po 100 levov. Poleg tega jamči zadruga še za štirikratni delež, tako da znaša torej celo jamstvo od enega deleža $100 + 400 = 500$ kron. Na en delež ima pravico samo do 5000 K posojila, za vsakih nadaljnih 5000 kron mora vzeti nov delež. Članski deleži dobivajo k večjemu 5% dividendo. Tako je zabranjeno vsako špekulativno delovanje pri banki. Banka sme tudi sprejemati vloge od kogar koli. Poleg tega pa sme izdajati javne veljavne zadolžnice in sicer v 10 kratnem znesku posebnega garancijskega zaklada, ki je v ta namen ustanovljen. Narodna in poljedelska banka morata vložiti v ta zaklad skupno en milijon levov. Poleg tega se vsako leto najmanj 10% čistega dobička vloži v ta garancijski zaklad. Na ta način je zagotovljeno financiranje posameznih zadrug. Ne smemo reči, da to, kar imata Oger in Bulgar, bi pač mogel imeti avstrijski združnik. Zlasti slovenski in hrvaški kmet, ki tako hrepenita po gospodarskem napredku in ki vsled tega nujno potrebujejeta kredita, smeta pač upravičeno zavidati svoje tovariše v bližnjem sosledstvu. Glede na ogrsko centralno zadrugo moramo pač dostaviti, da njeno delovanje služi tudi Madjarom, vsaki drugi narodnosti nasprotnim političnim težnjam in da vsled tega Hrvatje in pa tudi nemadjarški narodi na Ogrskem iz narodnih ozirrov ne marajo zadrug, ki so včlanjene v strogo madjarski centralni zadrugi.

Bulgarsko zadružno banko nadzira neposredno državna oblast. Finančni minister sme zabraniti vsak njen ukrep, ki se mu zdi, da bi škodoval javnemu blagru. Glavne voditelje in uradnike imenuje vlada. Bančni vrhovni odbor je sestavljen iz zastopnikov, ki jih imenujeta finančni in poljedelski minister in narodna in poljedelska banka. Vseh članov skupaj v tem odboru je 7; 3 voli glavna skupščina rednih članic. Uradnike so nastavili v banki večinoma iz zadružnega oddelka poljedelske banke, ki so se že izkazali v zadružnem delu. Že prej jih je poljedelska banka pošiljala po Evropi, da so preštudirali, kako se vodijo zadružne zveze v posamnih deželah, — bili so tudi pri naši Zvezi v Ljubljani —; preden je pa začela poslovati zadružna banka, jih je šlo nekaj v Budimpešto k ogrski centralni zadrugi in v Darmstadt k nemški zadružni zvezi.

Zadružna banka ima zdaj po zakonu izključno pravico revizije. Seveda se mora dati revidirati vsaka zadruga tudi od revizorjev zveze, ki ji morda pripada, toda taka revizija nima uradnega značaja.

Banka je začela delovati 18. marca 1911. Za vloge, ki imajo stalen značaj, je določila 4—5%; za vloge v tekočem računu pa 3%, posamnikom 4%, zadrugam 4½% pa raznim zvezam. Posojila daje zadrugam po 6½%, takim zadrugam, ki imajo z banko letnega prometa najmanj en milijon levov, pa po 6%. Z 31. decembrom 1911 je zaključila banka svoje prvo leto. Iz njenega poročila posnamemo, da se je od 800 sedaj obstoječih poljedelskih zadrug na Bulgarskem pridružilo banki 458, ki so vplačale 786 deležev in si izposodile 11,763.800 levov. Banka ima svojo hišo v Sofiji, Valkovičeva ulica. Vanjo se je preselila 12. decembra 1911. Od 30. marca 1911 izdaja banka trikrat na mesec list „Glasnik osrednje zadružne banke“. Glasnik se pošilja zastonj, kdor ga želi.

Pri banki je poseben zavarovalni oddelek, katerega pisarniška opravila izvršuje banka zastonj, sicer se pa vodijo za ta oddelek po-

sebni računi. Tudi ta oddelek je ustanovljen na podlagi imenovanega zakona leta 1910. Kmetje se lahko zavarujejo proti toči in poleg tega zavarovanja je uvedeno tudi zavarovanje goveje živine. Proti toči se je prvo leto zavarovalo 3443 oseb, zlasti v plevnski pokrajini. Zavarovalna svota je znašala 6,120.490 levov. Premij se je vplačalo 134.864 levov. Najmanjša premija znaša povprek 1.78 zavarovalne svote. Za vinograde in za tobakove nasade pa znaša premija povprek 5.30 zavarovalne svote. Država prispeva znatno vsoto k temu zavarovanju. Prvo leto je bilo tako srečno, da je skoraj vsa državna podpora šla v rezervni zaklad.

Zavarovanje za živino je tako osnovano, da se ustanavljajo male zavarovalnice po posameznih krajih. Banka služi kot pozavarovalnica, ki v slučaju nesreče plača polovico zavarovalnine. Za poginulo živino se plača kmetu 70%, za živino, ki se je morala vsled bolezni pobiti, pa 80%. Posamni zavarovanci plačajo ¼% vse zavarovane svote kot vstopnino. Premija znaša 1%, ki se pa mora v slučaju potrebe dopolniti, dokler ne doseže vse svote, ki se mora izplačati. Država prispeva 300.000 levov. Tudi zavarovalni oddelek bulgarske zadružne banke vzbuja pri nas prijateljsko zavist, združeno z željo, naj bi se tudi pri nas država vsaj nekoliko zavedala svojih dolžnosti do kmeta.

Zakoni, tičoči se zadružništva.

Izprva so se zadruge ustanovljale na temelju trgovskega zakona. Šele od 1. 1907 (dne 17. febr.) imajo Bulgari poseben zadružni zakon, ki ureja tudi revizijo. Dne 17. dec. 1910 je uveljavljen zakon o Zadružni banki in dne 26. dec. 1910 o vzajemni zavarovalnici zoper točo in za govejo živino, ki je z njo združena.

Zadružne zveze na Bulgarskem.

Za najzadnje smo ohranili poglavje o zadružnih zvezah, zato ker je najmanj veselo. Vkljub temu, da je poljedelska banka skrbela

za revizijo in za kredit zadrugam, so čutile zadruga vendar le potrebo, da si same zase osnujejo svojo zvezo, v kateri bi samostojno ukrepale in se samostojno posvetovale o združnih stvareh. Poljedelska banka je bila vendar le neka tuja oblast. Popolnoma umljivo je, da je zdrava želja po avtonomiji rodila poleg nje še posebno samostojno organizacijo pod imenom „Glavni sjuz na bulgarski zemljedelski kooperativi“ (glavna zveza bulgarskih kmetijskih zadrug). Ta zveza je osnovana v obliki društva in ima predvsem namen izvrševati idealne naloge na združnem polju. Ustanovila je tudi lastno revizijo, tako da so imele zadruga po dve reviziji; eno od poljedelske banke, drugo od zveze. Peto leto že tudi izdaja svoje glasilo pod imenom „Vzajemnost“.

Leta 1909 se je pa pri tretjem obnem zboru te zveze pojavil razkol. Pravijo, da so ga zlasti zanetili uradniki poljedelske zveze. Splošno se tudi priznava, da so vplivali na ta razkol politični vzroki. Posledica tega razkola je bila, da se je osnovala nova zveza pod imenom „Centralni sjuz na bulgarski zemljedelski kooperativi“ (osrednja zveza bulgarskih kmetijskih zadrug). Ta zveza izdaja pod naslovom „Bulgarska kooperacija“ (bulgarska zadruga) v Sofiji že četrto leto svoje glasilo. Letošnje leto so se vršila med obema zvezama pogajanja za združenje. Če se pomisli, da imata obe zvezi samo kmečke zadruga z istimi nasprotniki in z istimi težnjami, potem je umljivo, da mora konečno priti do sloge in edinosti. Upati smemo, da bo zmago-slavna vojska uničila osebna nasprotstva vodilnih oseb v obeh zvezah in da sijajno povečanje bulgarskega carstva najde v eni zvezi oporo združnemu razvoju kmečkega stanu. V podrobnosti imenovanega združnega spora se ne spuščamo. Samo to naj omenjamo, da je bulgarska vlada podpirala izključno centralno zvezo in da je bila torej glavna zveza navezana samo na lastna sredstva. Leta 1911 je bilo v centralni zvezi 239 zadrug, v glavni zvezi 102, 6 zadrug v Karlerski pokrajini si

je pa osnovalo zato menda, da je zmede še več, svojo pokrajinsko zvezo.

Ogledali smo si razvoj in stanje bulgarskega združništva. V mnogih ozirih se lahko učimo tudi mi. Morda pride kmalu čas, ko si bomo južni slovanski združniki na skupnem sestanku mogli pogledati oko v oko in se osebno razgovoriti o tem, kako bi okrepili združništvo, to glavno trdnjavo kmečkega stanu.

Dr. Krek.

Praktični živinorejski tečaji.

Novi časi so prinesli tudi nove potrebe. In to povsod, tudi na kmetih. Zato treba tudi kmetu poiskati novih potov, da pride potom napredka do zaželenega cilja. Eden teh potov je: dati kmetu priliko, da se po ceni in na preprost način v svoji stroki teoretično in praktično izobrazí. Ta prilika so razni tečaji.

Največ vrednosti ima danes kmet v **živinoreji**. Zato je tudi tej stroki posvetiti vso pozornost, kar se je tudi že storilo. V vseh krajih dežele se snujejo živinorejske zadruga. Vse imajo namen izboljšati živinorejo, kar je prav, ker tako širša masa dela na tem polju, ne pa posamezniki, kot se je delalo pred leti. Zato se je tudi bolj počasi napredovalo. Danes pa delujemo skupno, kajti združna ideja je prodrla pri nas že v zadnjo kmečko kočó. Sedaj je le treba še skrbeti, da se pogladi pot. Za to delo pa moramo vpreči krepke mlade moči, našo mladino. Prirejati je treba praktične tečaje, kateri bodo največ koristili.

Deželni odbor kranjski umeva svojo nalogo in pozna željo ljudstva. Zato prireja v zimskem času dva- do tridnevne tečaje z različnimi predavanji kmetijske vsebine. Koliko ti tečaji koristijo, ve le tisti povedati, ki imata stik z ljudmi, ki so predavanja poslušali in z velikim veseljem pripovedujejo, koliko koristnih naukov so nabrali ter tudi sami poskusili pri praktični uporabi.

Šest- do osem tedenski tečaji, kjer se tudi poučuje praktično mlekarstvo, živinoreja, prašičoreja, jasno kažejo, da so ti tečaji za kmečka

dekleta velikega pomena in da se v tem kratkem času pri mladini precej doseže.

Kmetijska šola na Grmu se je reformirala, sprejema sedaj več učencev in ima tudi zimske tečaje. A kmetijska šola ne more več vseh fantov sprejemati, obenem pa se tudi starejši fantje težko pogreše za toliko časa zdoma. Zato pa je treba misliti na štiri- do šesttedenske praktične živinorejske tečaje. Deželni odbor je uvidel to potrebo in je že lansko leto na prošnjo živinorejske zadruge v Selcih priredil v novembru, v času, ko že poljsko delo preneha, štiritedenski praktični živinorejski tečaj. Ob koncu tečaja se je vršila javna skušnja, katere se je udeležil deželnega glavarja namestnik in deželni odbornik dr. Lampe ter se prepričal o uspehu teoretičnega in praktičnega pouka.

Pri Zadružni zvezi je danes učlanjenih 62 živinorejskih zadrug, ki se zelo zanimajo za take tečaje. Dobro bo torej, ako si take prireditve bolj natančno ogledamo.

Tečaj je teoretičen in praktičen, to se pravi, da fantje ne poslušajo samo predavanj, ampak morajo opravljati tudi razna dela po hlevih. Tako morajo molzti, krmiti, krtačiti živino, napajati, spravljati gnoj, beliti hleve in snažiti okna. Ostali čas se porabi za razna že določena predavanja o živinoreji, pridelovanju krme, prašičereji, popravi hlevov, združništvu in prvi pomoči pri oboleli živini. Takega tečaja se morejo udeleževati le redno obiskujoči fantje. Da pa imajo tudi gospodarji in gospodinje v dotičnem kraju kaj koristi od tečaja, se prirejajo tudi večerna predavanja in je vsakomur prost vstop.

Živina se krmi v treh ali štirih hlevih po dvakrat na dan. Pri krmljenju se posebno pazi na način. V mnogih krajih se nepravilno krmi, krma se nepravilno poklada, namaka, pari, kisa, včasih se celo boljša krma poprej krmi, zatem šele slabša. Pri tečajih se skuša te napake odpraviti, zato se prve dni krmi po običajni navadi, potem se preide na pravilnejše krmljenje in nazadnje na boljše. Krmi

se rezanica, krma, detelja, močna krmila (oves, otrobi, preše). Način krmljenja se določi, kadar je znano, koliko in kakšna živina se bode krmila. Krave in teleta se boljše krmijo, kakor pa jalova živina. Posebno strogo se gleda na red in točnost, ki je potrebna, da se uvede enkrat tudi v naše hleve.

Molzti morajo udeleženci sami, da bodo enkrat kot gospodarji važnost tega dobro umeli. Mleko se redno meri in natančno sproti zapisuje namnožena množina. Po potrebi se tudi kemično preizkuša na toliščo.

Živina se vsak teden tehta in meri. Tehtnica razkrije največ zanimivega in koristnega tekom tečaja. Delajo se tudi računi, kako poplačajo posamezna živila krmo na mleku ali pridobljeni teži.

Nastane sedaj vprašanje, kje se morejo omenjeni tečaji prirejati? V vsakem kraju, kjer je ustanovljena živinorejska zadruga, ki prevzame oskrbo vsega potrebnega za tečaj. Biti morajo na razpolago trije do štirje večji hlevi z 10 do 15 glav živine. Posestniki morajo za časa tečaja svojo živino prepustiti v brezplačno oskrbo in dati potrebno krmo na razpolago, kar pač vsak lahko stori, ako se mu živina štiri do šest tednov krmi in brezplačno oskrbuje. Hlevi morajo, če le mogoče, biti blizu skupaj in v bližini naj bode tudi mostovna tehtnica. Ako pa te ni, mora zadruga oskrbeti lastno tehtnico za živino. Istotako mora biti v bližini hlevov večja dvorana za potrebni pouk.

Za prireditev tečaja je pravočasno prositi deželni odbor, da pošilja svoje strokovno izobražene učitelje predavat ter nastavi tudi stalnega učitelja za cel čas tečaja, ki nadzoruje praktično delo in da prispeva k rednim stroškom. Tečaj se vrši le v zimskem času, ko imajo fantje čas.

V tečaj se sprejme 20 do 25 fantov v starosti 14 let naprej in se zavežejo, da bodo tečaj redno obiskovali in se podvržejo vsem ukazom voditelja kakor tudi drugim pomožnim učiteljem tečaja.

Za sprejem imajo fantje, ki bodo ostali na domačiji in so iz bližnje okolice, prednost, ker takim udeležencem ni potreba skrbeti za stanovanje. Zjutraj pridejo v tečaj in dobijo skupno zajutrak, opoldne kosilo in pred odhodom večerjo in se vrnejo zvečer na svoj dom. Oddaljenim fantom pa se preskrbi poceni stanovanje v bližini proti mali odškodnini.

Meseca decembra se bodeta vršila dva enaka tečaja. Prvi za živinorejsko Zvezo za kamniški okraj v Komendi, drugi za notranjsko okrožje živinorejskih zadrug v Horjulu ter se opozarja že sedaj, da se fantje, kadar se prireditev tečaja razglasi, iz dotičnih krajev gotovo priglase in udeleže, ker jim je le sedaj dana priložnost, da se po ceni in na priprost način izobrazijo ter pripravijo za umno izrejo živine, danes najboljše panoge našega kmetijskega gospodarstva.

Fr. K.

Zadružni pregled.

Nove zadruge. Tekom meseca septembra in oktobra t. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče jugoslovanske zadruge:

Na Kranjskem:

Moše (dež. sod. Ljubljana), Kmetijsko društvo v Mošah, r. z. z o. z.

Virmaže (dež. sod. Ljubljana), Kmetijsko društvo za občino Stara Loka s sedežem v Virmažah, r. z. z o. z.

Na Štajerskem:

Ljubno na Savinji (okrož. sod. Celje), Čevljarska zadruga na Ljubnem ob Savinji, vpisana z. z o. z.

Žalec (okrož. sod. Celje), Kmečka hranilnica in posojilnica v Žalcu, r. z. z n. z.

Bočna (okrož. sod. Celje), Vodovodna zadruga v Bočni, r. z. z o. z.

Na Primorskem:

Lokavec (dež. sod. Gorica), Kovaška zadruga v Lokaveu na Goriškem, r. z. z o. z.

V Dalmaciji:

Split (okrož. sod. Split), Zadružna sveza u Splitu, n. z. s. o. j.

Vis, (okrož. sod. Split), Pučko društvo „Sv. Juraj“, potrošno-obrtna zadruga u. n. o. j.

Gornja Vručica (okrožna sodnija Dubrovnik), Uljarska zadruga u Vručici Gorjuj u. n. o. j.

Izbrisane iz zadružnega registra so bile tekom mesecev september in oktober naslednje jugoslovanske zadruge:

Krško (okrož. sod. Rudolfovo), Prva vinorejska zadruga v Krškem, r. z. z o. z. vsled končane likvidacije.

Ljubljana (dež. sod. Ljubljana), Zveza mlekarских zadrug v Ljubljani, r. z. z o. z. vsled opusta obrata po končani likvidaciji.

Zgornji Bernik (dež. sod. Ljubljana), Strojna zadruga v Zgornjem Berniku pri Cerkljah na Gorenjskem, r. z. z o. z. vsled opusta obrata po končani likvidaciji.

Postojna (dež. sod. Ljubljana), Vrboreja in plehtarstvo v Postojni, r. z. z o. z. vsled opusta obrata po končani likvidaciji.

Obuljeno (okrož. sod. Dubrovnik), Potrošna Kooperativa u Obuljenu, zadruga sa ograničenim jamstvom.

Lun (dež. sod. Zadar), Uljarska zadruga u Lunu, u. n. o. j. usled prestanka poslovanja i obavljena likvidacija.

Draginja na denarnem trgu. Velike svetovne banke so zopet dvignile obrestno mero za kredite. V Londonu 5⁰/₀, v Parizu 4⁰/₀, 6⁰/₀ v Berlinu, 6⁰/₀ v Avstriji in Italiji; to so zelo visoke obrestne postavke, ki izredno obtežujejo narodno gospodarstvo, trgovino in promet. Vsaj v naši državi ni pričakovati, da bi se razmere kmalu znatno obrnile na bolje. Nasprotno moramo biti pripravljeni, da bo pomanjkanje denarja trajalo še precej časa. Z zunanjim političnim položajem je v ozki zvezi tudi gospodarski položaj; pri nas so razmere v obojem oziru nezadovoljive in bodo take še precej časa ostale. Posledice se bodo čutile povsod. Posojilnice morajo vsled tega biti pripravljene na to, da se bo vlagalo v bližnji bodočnosti malo denarja, nasprotno pa da bodo vlagatelji dvigali svoje vloge in se oglašali mnogobrojni prosilci, ki bodo hoteli dobiti posojilo. Zato bodo morale posojilnice biti stroge pri podeljevanju kreditov in bodo morale v prvi vrsti gledati, da bodo mogle zadovoljevati svoje vlagatelje.

Nezarubljivi eksekucijski minimum zvišan. Posojilnice moramo znova opozoriti, da je po zakonu z dne 7. maja 1912 zvišan nerubljivi eksekucijski minimum in sicer pri plačah od 1600 K na 2000 K, pri pokojninah od 1000 K na 1200 K. Od ostanka plače ali pokojnine, kateri je še ostal po izvršeni rubežni, se sme za alimentančne in

podobne zakonite obveznosti utrgati penzionistom in uradnikom toliko, da preostane uradnikom vsaj 800 kron, penzionistu pa najmanj 500 K.

Poljsko delo na Bulgarskem. Velik del moškega prebivalstva na Bulgarskem je zaradi sedanje vojske daleč od doma. Zato se je bilo bati, da se jesensko delo na polju ne bo moglo izvršiti v pravem času in da bodo kmečke rodbine vsled tega trpele občutno škodo. V takem položaju je bulgarska vlada pozvala doma ostalo kmečko ljudstvo, da naj si vzajemno pomaga in tako prepreči, da ne bodo imele gmotne škode one rodbine, katerih svojci so morali pod orožje. Pozivu vlade se je rodoljubno prebivalstvo odzvalo v taki meri, da naznanja sedaj ministrstvo za notranje stvari, da se je vse poljsko delo opravilo še preje nego druga leta. Lep vzgled medsebojne pomoči in nov dokaz, da je bulgarsko ljudstvo vredno zlate svobode!

Srbske kmetijske zadruge in vojska. Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug v kraljevini Srbiji je izdala okrožnico, v kateri poučuje ljudi, kako naj rodbine, ki imajo vkljub vojski pri hiši dosti delavnih moči, pomagajo bratom, ki niso tako srečni. Zdi se nam umestno, da priobčimo to okrožnico, iz katere se vidi kako junaški srbski kmet pomaga svojemu sosedu katerega moška družina se nahaja v vojski. Okrožnica se glasi tako-le:

„Kakor so se vsi sposobni moški dvignili, da složno s skupnim trudom pribore svobodo zatiranim bratom, tako se morajo oni, ki so doma ostali, dvigniti in složno pomagati doma in na polju tistim, ki so brez pomoči in jim je nemogoče, da si sami pomagajo.

Vse življenje in temelj srbskih kmetijskih zadrug je osnovan na tej veliki misli in na tem vzvišenem načelu. Že leta zidajo združniki svoj napredek na osnovi vzajemne pomoči in pripravljajo pot boljši in svetlejši bodočnosti ter morejo pokazati na ogromne uspehe.

Zato vsakdo po pravici pričakuje, da bodo člani kmetijskih zadrug, ki so ostali doma, v njih odsotnosti pa njih stariši, njih žene in njihovi otroci, pred vsemi drugimi vstali, da z vz jemno pomočjo izvrše vsa jesenska dela vsem onim članom in nečlanom, ki se za skupno stvar — za srečo in slavo domovine — bore daleč od dosedanjih mej kraljevine Srbije, med tem ko so doma ostavili nedoraslo družino, ki ne more sama brez svojih hraniteljev in braniteljev jesenskega dela izvršiti“.

Mi smo uverjeni, da bodo srbski kmečki drugarji ta nauk svoje zveze zvesto poslušali. Tudi

srbski vojaki se ne bi tako junaško borili, če bi ne bili brez skrbi za svoje gospodarstvo doma.

Skupna seja živinorejskih zadrug dolenskega okrožja. Pod predsedstvom okrožnega predsednika, dež. poslanca Bartola se je vršila dne 21. novembra l. l. v prostorih g. poslanca Košaka na Grosupljem jako dobro obiskana seja dolenskega okrožja živinorejskih zadrug.

Mnogoštevilna udeležba odbornikov, oziroma načelnikov dolenskih živinorejskih zadrug, g. ces. svetnika Pirca, g. ravnatelja Rohrmana ter gg. poročevalcev priča, da zanimanje za živinorejo čedalje bolj raste in si hočejo živinorejske zadruge medsebojno pomagati in tako priti do zaželenih ciljev. Posebno dobro je bila zastopana živinorejska zadruga Št. Janž, ki je poslala kar deset zastopnikov k tej važni seji.

Že pri prvi točki dnevnega reda se je razvila jako živahna debata. Šlo je namreč za imenovanje plemena, katero naj se redi na Dolenskem. V tem oziru so bili vsi zastopniki enega mnenja in se je doseglo popolno soglasje, ko so g. ces. svetnik Pire, rav. Rohrman in drugi pojasnili to zadevo ter se je potrdil sklep skupne seje z dne 4. avgusta t. l. v Št. Rupertu, da naj se namreč pleme imenuje „sivo dolensko pleme“.

Posebno pozornost je vzbudila druga točka, o kateri je poročal čast. gospod kaplan Škulj tako prepričevalno in temeljito, da se mu mora izreči zahvala za njegov trud. Obravnavalo se je namreč o živinskih zavarovalnicah. Pri razgovoru se je dognalo, kakšne težkoče se delajo od raznih strani živinskim zavarovalnicam. Ta točka se je tudi temeljito prereševala in se je sklenilo, da naj se začne živahna akcija za ustanovitev živinskih zavarovalnic; ako pa teh ni mogoče ustanoviti, pa naj se snujejo podporna društva v okvirju živinorejskih zadrug.

Pri tretji točki je bil razgovor o vzrejevalnih premijah jako živahen in so se slišala od raznih stranij različna mnenja. Ni bilo več vredno v tej točki nadalje razpravljati, ker se itak v kratkem s temi premijami preneha. Glede premovanja večje živine se izrazi večina za to, da se prirejajo le premovanja za živino združnikov živinorejskih zadrug, ki naj se redno vrše. Sedanja premovanja nimajo posebnega pomena, ker tako lahko dobijo premije tudi živinorejci, kateri nasprotujejo živinorejskim zadrugam in jim kjer le morejo tudi kljubujejo. Ta premovanja naj se vrše v bodoče razdeljena tako, da prirejajo zadruge svoja premovanja, splošna premovanja pa naj bodo za vse pristopna. V resnici

se kaže potreba v tem oziru napraviti red. Tako so člani živinorejskih zadrug prikrajšani in nimajo za svojo delovanje za dobro stvar nobene prednosti. Pri tej točki je bilo mnogo pritožb o letošnjih premovanjih in tudi vse polno novih nasvetov.

V nadaljni točki se je razpravljalo o vnovčevalnici, katera se je prenesla od Gospodarske Zveze k Zadružni Zvezi in je že začela živahno delovati. Člani se strinjajo le s posredovanjem in hočejo pridno oglašati živino za nakup in prodajo. Navodila, ki so jih dobili od Zadružne Zveze za poslovanje, se bodo lahko izpolnjevala, ker da Zveza brezplačno tozadevne tiskovine na razpolago.

Pri raznoterostih se priporoča v nakup članska knjižica za člane živinorejskih zadrug, ki jo je izdala Živinorejska Zveza za kamniški okraj. Potrdi se nadalje sklep živinorejskih zadrug Tomišelj in Ig, da se v prihodnje vpliva na merodajnem mestu, naj se licencirajo v okrožju teh zadrug le biki sivih plemen, oziroma montafonski in algajski.

Slednjič se izreče zahvala dosedanjemu načelniku za njegovo požrtvovalno delovanje kot okrožni predsednik ter se ga izvoli še za prihodnje leto na isto mesto.

Po triinpolurnem posvetovanju se je ta jako zanimiva in živahna seja zopet zaključila. Vsi navzoči so se razšli v upanju, da bode to posvetovanje obrodilo mnogo sadu, delovanje zadrug se še bolj pospešilo in izjednačilo ter da se bode v v-akem oziru povsod enotno postopalo.

Tečaj za kmetijsko zadružništvo v Avstriji priredi Splošna zveza avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju. Ta tečaj je tretji in bo pouk trajal 4 mesece. Pouk se prične dne 7. januarja 1913. Kot udeležniki pridejo v prvi vrsti v poštev mladeniči, ki so že službovali pri zadružnih zvezah, osrednjih zadrugah, kakor tudi pri poedinih zadrugah in hočejo svoje znanje v zadružništvu izpopolniti. Sprejemajo se pa tudi druge osebe, ki imajo primerno predizobrazbo in jim je zagotovljeno mesto pri kaki zadrugi. Udeležniki morajo biti stari najmanj 20 let in morajo biti večši nemščine. Honorar znaša 50 K.

Zadružnih mlinov in pekarij na Francoskem je nad 700. Zadružne pekarije morejo vspevati le tam, kjer imajo lasten mlin, zato ker tedaj 1.) kupijo lahko najboljše blago od članov in jim plačujejo z nakaznicami za kruh, 2.) lahko same meljejo in imajo dobro moko, 3.) jih ne more vničiti konkurenca sosednih mlinarjev, ker imajo svoj mlin.

Gospodarske drobtine.

Gospodarske razmere Trsta. Med največjimi evropskimi trgovskimi pristanišči zavzema Trst sedmo mesto. Preteklo leto je pristalo tu 10.434 ladij s prostornino 4,235.962 r. t., dočim je odplulo 12.405 ladij s prostornino 4,245.962 r. t. Med njim je bilo domačih ladij okolu 10.300 s približno 3,500.000 tonami; med ostalimi je bilo največ angleških in italijanskih. Da se je promet toliko povzdignil, je v prvi vrsti iskati vzrok v tem, da se je gmotno okrepila naša trgovska mornarica, ki se vsako leto pomnoži povprečno za 39.400 r. t. Avstrijska trgovska mornarica šteje 1794 ladij z 410.000 čistih, oziroma 659.000 kosmatih (bruto) ton in pripada večina (okoli 300.000 čistih ton) tržaški luki: med temi tržaškimi ladjami so skoro vse brodovi za daljše vožnje. (Zaradi boljšega umevanja dostavljamo, da je koncem leta 1911 znašala prostornina trgovske mornarice celega sveta 43.1 milijonov ton, pri čemer je Avstro-ogrška udeležba s 846.588 tonami in prirastkom 8.66% napram l. 1910). Ladje jadernice se vedno bolj umikajo modernim parnikom; za daljšo vožnjo se sploh ne uporablja nobena jadernica več. Za tržaško paroplovstvo je bilo minolo leto prav ugodno, osobito vsled živahnih zvez po Črnem in Azovskem morju. Tudi od izseljencev ima tržaško paroplovstvo vedno več zasluzka, ker njihovo število stalno raste. L. 1910 se je preko Trsta izselilo 22.467 oseb, proti 21.103 v prejšnjem letu. Uvoz po morju je znašal 21,441.245 stotov blaga v vrednosti 745 milijonov kron, izvoz po morju pa 9,280.54 stotov blaga v vrednosti 712 milijonov kron. Po železnici se je lansko leto uvozilo v Trst 12,055.120 stotov v vrednosti 708 milijonov, izvozilo pa 12,193.745 stotov v vrednosti 672 milijonov kron. Najbolj živahen promet je bil z Levanto in deželami Črnega morja, osobito z Bulgarijo, Rumunijo in Črnogoro, pa tudi s Turčijo in z Egiptom, povsem slab pa z Grško in z Indijo.

Sladkor. Glasom statistike internacionalne družbe za sladkor se ceni, da bo Evropa v letniku 1911/12. producirala le nekaj nad 6 $\frac{1}{4}$ milijonov ton sladkorja, torej za 2 milijona manj, kakor v dobi 1910 do 1911. Produkcija je v Nemčiji zaostala za 1 in 1 sedminko milijona in v Avstriji za eno tretjinko milijona. Ker se ga je nasproti naraščajočemu konzumu razmeroma malo pridelalo, je dalo to tovarnarjem pogum, da so zvišali cene. Posebno občutno so zvišali cene sladkorju v Ameriki, osobito v Združenih državah, pri čemur so pa prišli

v konflikt z zakonom zoper truste, zakar se pa niso veliko zmenili, temveč nameravajo razpusti svoje mreže tudi čez Indijo in iztočno Azijo. Še-le pred kratkim sta se povrnili dva voditelja tega trusta iz svojega špekulacijskega potovanja preko Indije, Kitajske, Japonske in iztočne Azije v Evropo. Kakšen vspeli je imelo to potovanje, o tem se prav nič ne zve, le avstrijski konzul v Kalkuti je zvedel o nekaterih datih teh pogajanj. Nameravajo namreč v Indiji ustanoviti tovarno za sladkor za velikansko svoto 12,000.000 K. Kapital bo dal sladkorni trust. V Indiji sedaj že obstoječe tovarne za sladkor, kojih je samo 5 do 6, kar je za deželo z 315,000.000 prebivalci zelo malo, se bodo pritegnile k trustu, ki bo organiziral prodajo. Na ta način si obeta sladkorni trust pridobiti nove velikanske odjemalne okoliše, da more na ta način vzdrževati cene sladkorju na jako veliki višini. Ne ve se še sicer, kakšno stališče bo v tem vprašanju zavzela Anglija, kajti prebivalci Anglije hočejo imeti nizke sladkorne cene, vendar so pa nameravane napadalne nakane sladkornega trusta na konsumente vsekakor uvaževanja vredne. Neprimerno visoke cene sladkorja so pa tudi že dovedle prebrisane glave do vprašanja, na kateri način bi se dalo nadomestiti sladkor z drugim primernim surogatom, kakor s proizvajanjem sladkorja iz mecesna itd. Sicer so to le zgolj poizkusi, ki pa očitno kažejo, da so postale cene sladkorju že tako visoke, da mora priti do reakcije. Evropejci smo glede na tiste pridelke, ki se jih pri nas ne producira dovolj, popolnoma izdani v odiralne roke kartelov in trustov. — Sladkorni kartel je zvišal ceno sladkorja za $1\frac{1}{2}$ K pri 100 kg.

Bosanske železnice. V zadnjem ministrskem svetu se je dosegla edinost glede železniškega programa za Bosno. Bosanska železniška mreža se bo izpopolnila v treh periodah.

V prvi periodi normalnotirna proga od Banjaluke čez Jajce v Mostar, normalnotirna proga Doboj-Samac in sprememba železnice po dolini reke Bosne do Sarajeva v normalnotirno, proga Bugojno-Aržano, Posavske železnice na severovzhodu Bosne in proga Novi Bihač na skrajnem severozapadu.

V drugi periodi proge ob Vrbasu, po katerih bi dobila normalnotirna železnica Banjaluka-Jajce normalnotirno zvezo s Sarajevom in

v tretji periodi, ki je seveda še v nejasni prihodnosti, zveza med Tuzlo in Sarajevom, ki si jo Bosna tako želi.

Z gradnjo železnice prve periode se bo menda začelo že prihodnje leto, toda s katero železnico ravno, še ni določeno. Gradnja teh železnic je bila določena že v finančnem načrtu Bilinskega, zato je tudi financiranje zagotovljeno in sicer na tak način, da bo od 300 mil., — toliko bodo železnice veljale, — nosila Bosna tretjino, ostati dve tretjini pa Avstrija in Ogrska v razmerju kvote (63.6% : 36.4%). Koristi, ki jih bota imeli Avstrija in Ogrska od novih železnic, bodo v čisto drugačnem razmerju.

Gospodarski pomen imenovanih železnic za Avstrijske dežele bo pred vsem odvisen od tarifnih pogojev. Zahteve avstrijskih strokovnih ministrov v tem vprašanju so delale tudi največje težave pri obravnavah. V koliko je avstrijska vlada v tem oziru uveljavila svoje zahteve, ni znano. Slišali smo, če je res, da je sklenjen enoten tarif za vse bosanske železnice, kar pa ne zadostuje. Še tista mrvica koristi, ki jo sploh more pričakovati Avstrija od novih železnic, je mogoča le, če se dožene, da tarifi iz Bosne na Dunaj in druge avstrijske postaje ne smejo biti višji kot v Budimpešto in primerno oddaljene druge ogrske postaje. Ali se je v tem oziru že sklenilo kaj obveznega ali ne, se ne ve.

Število mehaničnih konjskih sil. Novejša tehnika je ustvarila razne pripomočke, s katerimi se je produkcija blaga silno dvignila. Prvo mesto zavzema v tem pogledu mehanična, mrtva sila, ki vedno bolj izpodriva živalsko in človeško delovno silo. Za časa vlade sedanjega cesarja se je samo Avstriji (brez Ogrske) pomnožilo število mehaničnih konjskih sil od 1500 na približno 3 milijone. Ako bi morali ljudje izvršiti tisto delo, ki se opravi s temi mrtvimi silami, bi bilo treba približno 44 milijonov ljudi.

Razglas.

Na podlagi deželnega zakona z dne 18. februarja 1885 (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce

najpозneje do 10. decembra 1912

pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okolišju se nahaja stajališče žrebčev. Dovoljeno je zglasiti izvršiti pismeno ali ustno; ob enem pak je naznaniti ime in priimek, potem stajališče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barvo in stajališče žrebčev.

Za žrebee sploh pod štirimi leti in za noriške žrebee pod tremi leti se ne dajejo dopustila za spuščanje.

Kje in kdaj bode izborna komisija zglašene žrebee pregledovala in zanje dajala dopustila, da se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 8. novembra 1912.

Razglas.

S pooblaščenjem c. kr. poljedelskega ministrstva se vinogradnikom naznanja, da se bodo tudi spomladi l. 1913 iz državnih zalog oddajali ameriški ključi (reznice) in korenjaki (bilfe, sajenke), in sicer:

a) manjšim posestnikom po tarifni ceni, to je

6 K za 1000 ključev

in 18 „ „ 1000 korenjakov;

b) večjim, premožnejšim posestnikom, ako ostane kaj trt, ne da bi bili manjši posestniki s tem prikrajšani, po pridelovalni ceni, to je

16 K za 1000 ključev

in 40 „ „ 1000 korenjakov.

Oddajale se bodo tudi cepljene trte (cepljenke), in sicer:

a) manjšim posestnikom po tarifni ceni

16 K za 1000 cepljenk in

b) večjim, premožnejšim posestnikom pod pogoji, navedenimi za oddajo ključev in korenjakov, po pridelovalni ceni

20 K za 1000 cepljenk.

Vendar se pa omenja, da je zaloge cepljenk razmeroma le majhna in da se oddajajo te trte navadno le v manjših množinah z namenom, da se ž njimi zboljšajo domači trtni nasadi, to se pravi, da se razširijo priporočljive žlahtne sorte.

Razen navedenih cen morajo prejemniki trt plačati še 10 h ovojnih stroškov za vsakih 100 ključev ali korenjakov in 20 h za vsakih 100 cepljenk, ako odkazanih jim trt ne prevzemo nezavutih na oddajnem prostoru.

Transportne stroške (voznino) morajo v vseh slučajih plačati prejemniki.

Brezplačno se oddado ključi ali sajenke le **izjemoma**, in sicer v posebnega ozira vrednih slučajih samo **manjšim** posestnikom ali društvom.

Cepljene trte se brezplačno ne oddajajo.

Prosileci za ključe, korenjake in cepljenke se morajo zglasiti pri občinskem uradu najkasneje do

1. decembra 1912

ter ob enem navesti, koliko in kakšnih trt potrebujejo.

Pozneje dospele prošnje se ne bodo upoštevale.

Ključ, sajenke in cepljenke se oddajo v ta namen, da ž njimi vinogradniki zasade svoje lastne vinograde, zlasti matičenjake, in jih tako dalje pomnožujejo.

Zaradi tega je vsaka trgovina ali vsako drugo ravnanje iz dobičkarije s temi trtami **najostreje prepovedano**. Kdor bi prestopil to prepoved, ta izgubi za vedno pravico, dobivati trte iz državnih trtnic ali pa brezobrestna posojila za nasaditev od trtne uši uničenih vinogradov.

Z ozirom na omejeno zalogo se morejo trte strankam odkazovati le po razmerju množine, ki je na razpolago.

Nadalje se naznanja, da vinogradniki lahko dobijo tudi manjše množine trt križank (hibrid ali mešank) **brezplačno**, da jih za poskušnjo zasade v zemlji, v katerih riparija slabo uspeva. Večje množine teh trt je treba plačati.

Zglasila za hibride je treba vložiti naravnost pri c. kr. vinarskem nadzorniku Bohuslavu Skalický-ju v Novem mestu najpozneje do

10. decembra 1912.

Pri tem je treba natančno navesti zahtevano vrsto (sorto) ali pa, če to ni mogoče, vsaj kakšen je svet, kakšna zemlja in lega dotičnega vinograda, ter poslati nekoliko zemlje v preskušnjo.

Naposled se vinogradniki opozarjajo na to, da bode brezplačno oddajanje trt odkazoval c. kr. vinarski nadzornik Skalický in da se smejo trte odkazati samo takrat, kadar prosilec dokaže svojo potrebo s tem, da predloži spričevalo župnega in občinskega urada in da je ta potreba tudi izkazana po lastnih zaznavah c. kr. vinarskega nadzornika.

Tudi ima omenjeni uradnik pravico, prošnje za oddajo trt, bodisi brezplačno ali po tarifni ceni, zavrniti takrat, kadar prihajajo te prošnje od vinogradnikov, ki so že večkrat prejeli trte iz državnih trtnic, pa še niso poskrbeli za zarejo maternih trt.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 8. novembra 1912.

Bilanca Društva za štednju i zajmove u Karojbi,

reg. zadr. z neogr. jamstvom,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Zajmovi		31.199·97
Tekući račun s svezom		4.444—
Inventar pomični		40·22
Zaostale kamate zajmova		1.460·12
Dio kod Zadrudne sveze		1.000—
Dio kod Gospodarske sveze		
Pula		100—
Gotovina koncem g. 1911		1.846·92
Skupaj	40.091·23	
Pasiva.		K
Djelovi		636—
Ulošci na štednju s kapitalizovanim kamatama		38.257·44
Rezervna zaklada		1.025·27
Čisti dobitak		172·52
Skupaj	40.091·23	
Novčani promet	K	73.013·92
Broj članova početkom g. 1911		146
U upravnoj godini pristupilo		14
U upravnoj godini odpalo		1
Broj članova koncem g. 1911		159

Bilanca Kršanskog društva za štednju i zajmove u Kršanu,

reg. zadruga z neogr. jamstvom
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Zajmovi		55.795·13
Potraživanje za robu		11.436·01
Inventar pokretni		1.511·38
Inventar nepokretni		4.249·58
Zaostale kamate zajmova		2.859·62
Vrijednost tiskanica		57·28
Kamate za robu		260·74
Dio kod Zadrudne sveze		1.000—
Dio kod Gospodarske sveze		60—
Dio kod Zadrudne sveze u Puli		100—
Dio kod Istarske posujilnice u Puli		20—
Zaliha u robi		476·69
Gotovina 31. decembra 1911		994·44
Skupaj	78.820·87	
Pasiva.		K
Djelovi		1.072—
Ulošci na štednju s kapitalizovanim kamatama		61.704·22
Tekući račun sa Svezom		10.651—
Nepotrošena potpora		505·32
Dug za robu		1.394·80
Rezervna zaklada		2.889·70
Čisti dobitak		603·83
Skupaj	78.820·87	
Novčani promet	K	131.366·94
Broj članova početkom g. 1911		236
U upravnoj godini pristupilo		28
U upravnoj godini odpalo		—
Broj članova koncem g. 1911		264

Bilanca Velošinskog društva za štednju i zajmove u Velom Lošnju,

reg. zadr. z neogr. jamstvom,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Zajmovi		54.419·16
Tekući račun sa Svezom		3.001·36
Inventar pokretni		1.001·25
Inventar nepokretni		51.449·11
Zaostale kamate zajmova		3.239·36
Dio kod Zadrudne Sveze		1.000—
Dio kod Gospodarske Sveze		100—
Dio kod austro-hrv. par. dr.		200—
Gotovina 31. decembra 1911		1.137·79
Skupaj	115.548·03	
Pasiva.		K
Djelovi		608—
Ulošci na štednju s kapitalizovanim kamatama		111.810·40
Pretplaćene kamate zajmova		7·19
Rezervna zaklada		2.748·69
Čisti dobitak		373·75
Skupaj	115.548·03	
Novčani promet	K	117.897·89
Broj članova početkom g. 1911		115
U upravnoj godini pristupilo		15
U upravnoj godini odpalo		3
Broj članova koncem g. 1911		127

Bilanca Malološinskog društva za štednju i zajmove u Malom Lošnju,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Posojila		207.512·58
Tekoći račun z zvezom		16.336—
Inventar pomični		85·30
Inventar nepremični		27.342—
Zaostale obresti posojil		13.663·33
Vrednostni papiri		529·70
Delež pri „Zadrudni zvezi“		1.000—
Delež pri „Gospodar. zvezi“		100—
Gotovina 31. decembra 1911		5.458·75
Skupaj	272.027·66	
Pasiva.		K
Deleži		1.872—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi		260.063·15
Predplaćene obresti posojil		50·33
Rezervni zaklad		6.850·79
Čisti dobiček		3.191·89
Skupaj	272.027·66	
Denarni promet		381.921·43
Stanje članov početkom l. 1911		431
Pristupilo		43
Izstopilo		10
Stanje koncem l. 1911		464

Bilanca Društva za štednju i zajmove u Lindaru,

reg. zadr. z neogr. jamstvom,
z dne 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Zajmovi		48.612·43
Inventar pokretni		211·97
Zaostale kamate zajmova		2.750·26
Vrijednost tiskanica		29·68
Dio kod Zadrudne sveze		1.000—
Dio kod Gospodarske sveze		
Pula		100—
Dio kod Gospodarske sveze		
Ljubljana		60—
Dio kod posujilnice Pazin		20—
Gotovina 31. decembra 1911		746·88
Skupaj	53.531·22	
Pasiva.		K
Djelovi		700—
Ulošci na štednju s kapitalizovanim kamatama		19.354·52
Tekući račun sa Svezom		31.165·56
Rezervna zaklada		2.059·23
Čisti dobitak		251·91
Skupaj	53.531·22	
Novčani promet	K	72.148·46
Broj članova početkom g. 1911		132
U upravnoj godini pristupilo		9
U upravnoj godini odpalo		1
Broj članova koncem g. 1911		140

Bilanca Medulinskog društva za štednju i zajmove u Medulinu,

reg. zadr. z neogr. jamstvom,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Zajmovi		125.107·34
Tekući račun sa Istr. pos.		5.734·68
Inventar pokretni		664·78
Zaostale kamate zajmova		5.771·12
Vrijednost tiskanica		69·55
Dio kod Zadrudne Sveze		1.000—
Dio kod Gospod. Sveze za Istru		100—
Dio kod Ljudske posujilnice v Ljubljani		4—
Gotovina 31. decembra 1911		1.973·14
Skupaj	140.424·61	
Pasiva.		K
Djelovi		1.700—
Ulošci na štednju s kapitalizovanim kamatama		86.472·86
Tekući račun sa Svezom		45.325—
Rezervna zaklada		6.101·64
Čisti dobitak		825·11
Skupaj	140.424·61	
Novčani promet		200.400·48
Broj članova početkom g. 1911		420
U upravnoj godini pristupilo		22
U upravnoj godini odpalo		16
Broj članova koncem g. 1911		426